

Rama 88.

Hune 30, 1921.

Te Kōpara.

Registered at the G.P.O. as a Newspaper.

Te Oranga mo tenei Pepa
e Rima Hereni mo te Tau.

1921. HURAE.

		Ra 6 ka ● ih. 6m. 4 Ra 20 ka ○ ih. 3ym. 4	
1 P			Nohopuka.
2 S			
3 S	Ratapu 6 i muri i to te Tokotoru.		
4 M			
5 M			
6 W			
7 M			
8 P			Nohopuka.
9 S			
10 S	Ratapu 7 i muri i to te Tokotoru.		
11 M			
12 M			
13 W			
14 M			
15 P			Nohopuka.
16 S			
17 S	Ratapu 8 i muri i to te Tokotoru.		
18 M			
19 M			
20 W			
21 M			
22 P			Nohopuka.
23 S			Nohopuka.
24 S	Ratapu 9 i muri i to te Tokotoru.		
25 M	Hemi, Arotoro. Whakapono a Atanaitu.		
26 M			
27 W			
28 M			
29 P			Nohopuka.
30 S			
31 S	Ratapu 10 i muri i to te Tokotoru.		

HURAE.

1921.

		UROKO MO TE ATA.		UROKO MO TE AHIAHI	
1 P					
2 S					
3 S	2 Ham 1	Mahi 10 24	2 Ham. 12 ki 2 Hon. 24		
4 M					
5 M					
6 W					
7 M					
8 P					
9 S					
10 S	1 Whpa. 21	Mahi 19 30-16 16	1 Whpa. 22	Mat. 4 23 8 13	
11 M					
12 M					
13 W					
14 M					
15 P					
16 S					
17 S	1 Whpa. 20	Mahi 20 ki 17	2 Whpa. 1	Mat. 8 18	
18 M					
19 M					
20 W					
21 M					
22 P					
23 S					
24 S	1 Kng. 10 ki Mahi 25		1 Kng. 11 ki Mat. 12 22		
25 M	2 Kng. 1 ki 16 Ruk. 9 57-57		15 Hor. 26 8-16 Mar. 13 ki 24		
26 M					
27 W					
28 M					
29 P					
30 S					
31 S	1 Kng. 12	Rom 1	1 Kng. 13	Mat. 16 ki 24	

Te Kopara.

NAMA 88.

GISBORNE.

HUNE 30, 1921

"Iti te Kopara, hai takirihiri ana i runga i te Kahikatea."

Te Aute Kareti.

I HUI te Poari o nga Kai-whakahaere o Te Aute ki Nepia i te 2 o nga ra o Hune. Ina etahi o nga kupu o te ripoata a te Tumuaki ara a Mr. Loten.

"E mihi ana ahau mo te tere o te hoki mai o nga tamariki o Te Aute i tenei tau. I te ra tuatahi tonu i puare ai te Kura e 84 nga tamariki i tae mai. E pouri ana ahau mo nga tamariki 14, kaore i tae mai i te ra i whakapuaretia ai te Kareti. I te kore whakaatu a ratou mo to ratou tureititanga, whakakorea ana o ratou turanga i roto i te Kura. I te tokomaha o nga tamariki hou e hiahia ana kia uru ki Te Aute, whakakapia ana o ratou nohanga.

Huihui katoa nga tamariki o Te Aute inaianei e 97, ara:—

Form V, a. (Matriculation) ..	5
Form V, b. (Agriculture) ..	7
Form IV (Public Service) ..	29
Form III	31
Standard VI	12
Standard V	10
Standard IV	3

97

Nga Kai-whakaako.—Ko Mr. R. Phelan te Kai-whakaako o nga karaihe o raro; ko Mr. Finch mo nga karaihe Form III me Form V, a. Kei te Tumuaki te Form IV me Form V, b. Kei a ia ano hoki te Form III me Form V, a mo te Science. Ko Golan Maaka te pupil teacher. E 3 nga Prefect, e 5 nga Monitor. Kei a ratou te mana whakahaere mo te ahua o te noho a nga tamariki i nga wa kore kura. Kua whakaritea nga mahi ma tena ma tena o ratou, nui atu te pai o ta ratou mahi, me te pai hoki o te noho o nga tamariki katoa o te Kura.

Tokotoru nga apiha (N.C.O.) o nga hoia o te Kareti i tukuna ki te ako i nga hohonutanga o te matauranga ki nga mahi hoia i Trentham. Nui atu te whakamihhi o nga rangatira o Trentham ki te pai me te tere ki te ako o nga tamariki o Te Aute.

Hui katoa e 27 nga tamariki Karahipi, ara:—Buller scholarships, 2; Makarini, 6; Government, 19; hui katoa, 27.

I nga ra whakamutunga o Mei ka tu te Camp mo nga tamariki hoia i Te Aute. I raro tana mahi i te mana o te Tari Whawhai a te Kawanatanga.

Kua kore i tika nga tuuru o te Kareti mo nga mahi ako kamura. E hiahiatia ana he moni kia £40 hei hoko i nga tuuru e tika ana.

E rua teneti a te Church Army kua tae mai ki Te Aute. Kua tu aua teneti. Ko tetahi kua oti te hanga he poroa (floor) ko tetahi kaore ano.

Ka nui te ora o nga tamariki i tenei tau. Kaore he mate e pa ana ki a ratou.

Ko te utu mo te hipi i Otane mo te Kura e 4½d. Ki taku mohio tena e ngawari rawa te utu mehemea ma te Kura tonu e patu nga hipi. Kua akona nga tamariki farmer ki te patu hipi, ki te patu poaka. Ka nui te pai o ta ratou mahi. E ono hipi e pau ana i te Kareti i te wiki kotahi.

Kei te hiahiatia he pukapuka mo te Raipere o te Kareti, kia whai pukapuka ai nga tamariki i nga wa kore kura.

Pitopito Korero.

Ka nui te pai o te ripoata mo Te Aute. Ko matou ko nga tangata e tae ana ki Te Aute kei te kite i te ora o a koutou tamariki, me te pai hoki o nga whakahaere o Te Aute.

Hui katoa nga tamariki kei Te Aute inaianei e 97. Katahi ano ka eke a Te Aute ki tenei kaute.

E 40 nga tamariki kei te whanga ki tetahi turanga mo ratou i roto i Te Aute. Ko etahi no Rarotonga ra no. Kei waho enei i te 99 i whakahuatia i runga ake nei.

Kua ki tonu a Te Aute i nga tamariki Maori. Tokorima tonu nga tamariki pakeha. Kua puta te kupu o nga Kai-whakahaere, kia kua he tamariki hou e tukuna atu. Kua uaua te kitea he moni hei whangai i tenei iwi nui tonu.

Kua pahitia he motini e te Board of Governors kia kotahi marama e hararei ana a Te Aute me Hukarere i te wa o te makariri. Ko Te Aute ka timata nga hararei i te 24 o nga ra o Hune ki te 23 o nga ra o Hurae.

Kei te 22 o nga ra o Hune ka haere nga tamariki o Te Aute ki Pamutana ki te purei ki te tiimi o Whanganui. Kei te 23 te ra purei. Hui ai te 10,000 ki te 15,000 tangata ki te makitaki i tenei purei.

WOODS' GREAT PEPPERMINT CURE

mo te Mate Rewharewha.

Wiremu Ratana.

Na R. T. K.

KUA paku nga rongo o Wiremu Ratana ki nga wahi katoa o Niu Tireni ki era atu wahi hoki i waho atu o Niu Tireni. Ko nga rongo na te waha tangata na nga nupepa a te pakeha i titaritari. Ko nga rongo he mana whakaora kei a Ratana ahakoa he aha te mate, ko tona mana he mana Atua i runga i te whakapono. I kiia ia e te pakeha he tangata mahi merekara a i panuitia etahi o ana mahi whakamiharo. Otira ahakoa ana korero i puritia e au oku whakaaro kia rongo rano oku taringa kia kite rano oku kanohi. Ehara hoki i te mea hou te korero a te tangata mo nga mahi whakamiharo a nga tohunga maori. Ka maha tenci nga tau i titiro whakatatare ai au ki nga mahi a nga tohunga a kei te titiro whakatatare tonu. Kua ngaro atu he tohunga kua ara mai he tohunga a kahore ano kia kitea e au he rerenga ketanga na konei ko wai te tangata e amuamu e riri mo taku whakatatare. He whakatauki na te pakeha, "Kotahi ngaunga e rua whakatataretanga." Kua nui noa atu nga ngaunga na konei hoki kia nui noa atu nga whakatatare. He purerehua anake te mea rere noa ai ki te ahi. Ko Wereta te tohunga i paku nga rongo ki nga wahi katoa a i ki whanui au ko te mahi a Wereta he karakia Ringatu a i pono tenei korero aku. He tokomaha nga minita o te Hahi i tau-toko i nga mahi a Ratana na konei au i nohopuku ai kia ata kite rano au kia ata rongo. Kua rongo oku taringa kua ata kite hoki oku kanohi, kahore he mahi whakamiharo i kite au. Na konei toku ngakau i ui ai, kua ngaro ranei te mana o Ratana, he tito noa ranei nga tini korero i kawea nei e te waha tangata e nga nupepa. He tino tikanga na te Maori te whakangako i te korero, na te nupepa te panui i nga korero tito noa. Ehara i te mea ko Ratana te tohunga tuatahi ki te whakahua i te ingoa o te Atua hei whakaora i te mate o te tangata. E panaia ana e nga tohunga o enei ra te whakapono hei whakapati i te tangata—hei hipoki i a ratou mahi.

E whakaae ana au ka ora te tangata i te whakapono, i runga i te inoi. I mea a Hemi Apotoro, "Nui atu te mana o te inoi kaha a te tangata tika." (Hemi 5.16). Na te Karaiti ano te kupu ki ana akonga, "Otira e kore e puta noa te pena, ma te inoi anake, ma te noho puku." (Matiu 17.21.) I kite au i a Ratana e mea ana kia ora te tangata a kahore i ora. Ko nga kupu o te whakapono i whakapuakina e ia engari ko te mea nui ko te inoi kahore au i kite. I nga mahi katoa a Ratana i kite ai au kahore rawa he inoi engari he korero whakakata, i kata ai te whare katoa, he puhipuhi hoki i tana paipa. Kahore rawa he tapu o te mahi a Ratana. I whakapuakina e ia "Te Matua, te Tama, te Wairua Tapu me nga anahera pono" i roto i te pawa o te tupeka. Kahore he inoi kahore he noho puku a kahore hoki he tangata i ora. I etahi

wa ka korero pakeha a Ratana. E kai paipa ranei a Te Karaiti, e korero whakakata, i a ia e whakaora ana i te tangata? Ki a au hoki ko te whakaora tangata he mahi tapu he mea wehi.

I taku tutakitanga ki a Ratana he ope nui tana, no te Tai-Hauauru no Taranaki no Waikato. Ko te take nui o ta ratou haere he whakaora tangata, ki taku titiro ia ko to ratou tino hiahia he tuhituhi ingoa ki ta ratou pukapuka ara ki ta ratou "kawenata." Kahore au i te marama he aha te tikanga o tenei kawenata. I runga i nga kauwhau a nga hoa o Ratana ko te ahua ko te hiiritanga tera o te hunga a te Atua ko te hunga kahore i tubi ki te kawenata e mahue era ki waho—ma te rewera pea. Ko au tetahi i mahue ki waho.

Kei te awangawanga toku ngakau he pehea ra he mutunga mo te mahi a Ratana. He maha nga take i puta i a ia, i puta i a ia te Tiriti o Waitangi me te takahanga a te pakeha i taua tiriti. I tino miharo au mo te urunga o enei tu take ki roto ki te kaupapa a Ratana i mahara hoki au heoi ano te take o tana haere he whakaora anake i te tangata. He nui nga korero a Ratana ebara i te korero totika engari he korero tamariki. Ko tetahi mea rere ke ki taku titiro ko te wehi o Ratana kei rongo te pakeha ki ana korero. He aha i wehi ai i te pakeha? Me he mea he mahi rangatira mahia i te ra e whiti ana. Kahore at e Atua whakapai kanohi—kahore he pakeha kahore he Maori ki te Atua.

He aha te tino take o te haere a Ratana ratou ko tana ope nui—te wahine, te tamariki, te kaumatua, me te ruruhi—i nga takutai o te motu nei? I roto i te ope a Ratana nga rangatira o Taranaki, te whenua i timata mai ai te Hauhau. Ko te tangata nana i timata te karakia Hauhau ko Te Ua, ko Opu-nake tona kainga, he tangata porangi, he tohunga. I ki ano ia he mana whakora tangata tona. Ko Patara te tangata o Taranaki i haere mai ki te Tai Rawhiti ki te kauwhau ki Ngatiporou kia huri ki te taha kingi. Ko te wehewehetanga tenei o Ngatiporou ka whawhai tetahi wahanga ki tetahi wahanga, ka hinga te tangata. E werauera tonu ana tenei ahuatanga ka puta nei te ope a Ratana me ta ratou "kawenata." Koia nei tetahi take i "tanapu tiro-tiro" ai toku ngakau.

Ko tetahi tonu o nga kupu whakamarama tuatahi a te ope a Ratana no Ratana nga karakia katoa, te Pikopo, te Mihinare, te Weteriana, te Momona, te Ringatu. Ki taku whakaro ko te tangata e ki ana nona nga hahi katoa e whakaatu ana kahore ona hahi. He mea pai me i kauwhau a Ratana kia whakakotahi nga hahi Karaitiana engari e tino mohio ana au ki te whakakotahi nga hahi Karaitiana e kore e whakaetia te karakia Momona me te karakia Ringatu ebara hoki enei i te hahi Karaitiana. Ko te Ringatu ko te wairua tenei o te karakia Hauhau kei te ao.

Ki toku whakaaro ano he hanga kirikiria te tikanga a Ratana

e whakaatu nei i te tangata kia korero penci, "E tuku atu ana au ki te Matua ki te Tama ki te Wairua Tapu ki nga anahera pono ki a koe hoki i nga hara o oku tupuna o oku matua oku hoki, kia tahuna ki te ahi, kua pungarehu a kia puehu." He nui nga tangata i korero penei i runga noa iho i te ngahau, kahore ratou i mohio ki te tikanga o a ratou kupu. Me he mea pea i ki a Ratana kia tu ratou i runga i o ratou mahunga tera ratou e whakaae tonu.

He tino tikanga na Ratana te whakahahe i nga tohunga maori engari kaore ano au kia marama ehara a Ratana i te tohunga maori, akua nei pea he tohunga ano ia. I miharo au i toku rongonga kia Ratana e ki ana ko etahi mate kahore e ora i te takuta ara ko nga mate maori. Kahore a Te Karaiti wehewehe i te mate he mate pakeha he mate maori. Ko te tangata e wehewehe ana i te mate he mate maori he mate pakeha e whakaae ana ki nga mahi tohunga. He tika ano he mate e kore e ora i te takuta chara i te mate maori engari he mate uaua tonu. Ko toku whakaaro ko enei tu mate nga mate tika hei whakaora na Ratana kaua nga mate ngawari nga mate hoki e ora i te takuta. He nui nga mate e ora noa mehemea te tangata e mau ana ki nga tohutohu a te takuta; ko te mea tino pai ia ko te tiaki i te tinana kei pangia e te mate. Pai atu tenei i te rongoa i te merekara ranei engari hoki ko te tiaki i te tinana ko te mau ranei i nga tohutohu a te takuta he mahi hoha tena ko te mahi merekara a Ratana he tere he whakamiharo kahore he hoha. E piki ai te iwi Maori ma te tupato ma te mau ki nga tohutohu a te pakeha ehara i te mea ma te mahi merekara.

I tu tetahi rurubi ki te aroaro o Ratana ko tona mate he matapo, engari ko tetahi o ona kanohi i ahua kite tonu. I mahia e Ratana kia titiro taua rurubi a tera i pohehetia i titiro. I ui a Ratana me he mea kua kite taua rurubi i te raiti a i ki ia i kite ia. No te araitanga a Ratana i te raiti ki te potae ka ki taua wabine kua ngaro taua raiti. I miharo te tangata otira kaore au i miharo no te mea ko tetahi o nga kanohi o taua hakui i ahua kite tonu. He tikanga koroke hoki te mahi a Ratana i tana meatanga he raiti hei tohu mo te kitenga o taua hakui he mea tino ngawari hoki te raiti ki te kitea e te tangata. Me he mea i ora taua wabine he aha a Ratana i kore ai e ui atu ki te ahua o ona kahahu. Kahore he rere ketanga o taua rurubi inaianei—kei te kapo tonu engari kei te haere nga rongo kua ora i a Ratana.

Kahore au i pai ki te reo o nga hoa o Ratana ano ko te Atua tonu a Ratana ki ta ratou korero. I kiia a Ratana ko te mangai o te Atua a i tukua nga hara ki a ia. Me he mea chara tenei i te kohukohu he aha ra?

Ko oku whakaaro enei mo Ratana i runga i taku i kite ai i rongo ai ki a Ratana ano, ehara i te rongu korero. E kore

nga tangata e whakapono ana ki a Ratana e whakaae ki enei korero. E taea hoki te aha? No ratou o ratou whakaaro noku oku. Kei te mea ratou e tika ana ratou kei te mea hoki au e tika ana au, kaati ko wai hei kai-whakatau? Heoi ano ra ma te taima e whakatau te mea tika te mea he ranei ko te taima hoki te kai tatari o nga mea katoa.

Whakamahara kei Taupo.

I TAE te Pihopa o Waiapu ki te takiwa o Taupo i roto i nga ra o Aperira. Ka nui te pai o nga hui. He karakia whakau i Waipahihi i te 17 o Aperira i te ata. I te awatea he whakau ki Oraunui, i te ahiahi he karakia whakau ki Mokai. I te Turei ka mauria te Pihopa e Peneti raua ko Tamati ki Tokaanu, ma runga motoka. I mau te ka i roto i Tauranga-Taupo i te hohonu o te wahi i whakawhiti ai. Te taenga atu ki Tokaanu, i reira a Rev. Manihera Tumatahi. Ko te mahi tuatahi, he karakia hura whakamaharatanga ki a Te Manihera raua ko Kereopa. Ko taua tohu he papa paraihe, me enei korero e mau ake ana:—"Hei whakakororia i te ingoa o te Atua, hei tohu whakamahara hoki mo Te Manihera raua ko Kereopa o Ngati Ruanui, he karere na Te Karaiti ki Taupo nei. I whakamatea i te 12 o nga ra o Maehe 1847. I tanumia ki Waiariki. Kaore ratou i whakaaro ki te ora mo ratou a taea noatia te mate."

He mea whakamiharo tenei te waihotanga kia 74 nga tau o enei tangata e takoto ana katahi ano ka tu he tohu whakamahara ki a raua. Na te aroha o te Pihopa o Waiapu i tu ai tenei tohu. Ka rua ai nga tohu whakamiharo kei te Whare-karakia o Tokaanu—(1) Ko te papa paraihe mo Te Manihera raua ko Kereopa; (2) Ko te pere-karakia a Te Kerehi. Ko tenei pere he mea tuku mai i Ingarangi i te tau 1853, he aroha na nga hoa o Te Kerehi ki a ia me te Hahi Maori. No te wa o nga pakanga, ka tae te Haubau ki te takiwa ki te tonga o Taupo. Ka wawahia e ratou taua pere. Ka pakaru tetahi taha. Ka mahue i nga Hauhau i te taumaha rawa o taua pere. Ka riro i te pakeha o te hotera i Tokaanu. Waiho ana hei pere kai mo etahi tau maha. Na Rev. Peneti i ata mahi, a, ka hoki mai taua pere. Inaianei kei roto i te whare-karakia o Tokaanu. He pere nui taua pere, he kaha hoki te tangi. E kiia ana, mehemea ka tangi mai taua pere i nga rangi pai, ka rangona atu i Taupo nei. Ko te tawhiti e 25 maero. Ahakoa kua pakaru he uaua te hapai e te tangata.

Mo nga Mate Poho me kai i te

WOODS' GREAT PEPPERMINT CURE.

Pita Poipoi.

KO Pita Poipoi he tangata kaore ano kia hau ona rongopenei i o Ratana; no reira ko te huarahi ka tuhia nei enei kupu hei kotipu i te mahi a Pita Poipoi kei horapa te rongoa ka pohchetia mai e nga iwi noho tawhiti e koia ano he mahi nui tenei kei roto o Te Mahanga wahi o Te Mahia. Ko Pita Poipoi he tangata tuturu no te Mahia, he tangata atahua, he tangata whakahara nana rawa ia i whakahe, he tangata kaore e tino kaingakau ki te whakamahi i ona uaua. I haere a Pita ki te whawhai. I a ia i Ingarangi ka marena ia ki tetahi wahine pakeha, ka hoki mai ia ki te kainga nei ka mauria mai e ia tona hoa. Ka rua pea ka toru ranei a raua tamariki. Ko Turanga nei te wahi tuatahi tonu i noho ai a Pita raua ko tona hoa engari no te uaua o te whai i te oranga ki Turanga nei ka hunuku raua ki tona kainga tupu ara ki te Mahia. I a Pita ka tac nei ki te Mahia ka timatatia e ia ko te mahi e mahi mai nei ia inaianei ara ko te whakaporopiti i a ia. He whakamarama poto tenei no tana mahi. I mea ia kua whakakitea e te Rungarawa tetahi pihi konra ki a ia kei te takiwa tonu o te Mahia taua koura. I muri iho o tenei whakakitenga ka rangaia e Pita he kete kotahi tiini te roa e waru inibi te hohonu. E whitu nga tau o te kete i tetahi taha me tetahi taha. Ko te kete he mea whakawhata ki runga i etahi pou e whitu i tetahi taha e whitu i tetahi. Ko nga pou i te taha tai ko te "Hokowhitu a Tu" ko nga mea i uta ko te "Hokowhitu ki Uta." I raro iho o tenei kete ko tetahi rourou e whata ana ano. Te kete roa nei i hangaia ai e Pita hei pupuri i nga whakapapa o te tangata mai i a Tumatauenga tac iho ki a ia ake ki te kore te tangata e mohio ki te whakamoemoe haere kaore ona whakapapa i uru ki roto i te kete. Kaore e kitea te hanga whakapapa nei i roto i te kete engari kei reira e takoto wairua ana. Te rourou hei panganga i nga whitu ara a te hunga e hiahia ana kia whai hea ratou ki roto i te koura kua kitea nei e Pita. Kei te tangata te hiahia mo te panga kotahi whitu rua whitu ranei nuku atu ranei nga whitu. Ina ra te kotahi whitu he whitu hereni, te rua whitu he tekau ma wha hereni, te toru whitu he pauna kotahi hereni. Apiti atu ki enei ko tetahi pou tekoteko kei te kainga o Ngatirangi takiwa o Nuhaka, kei runga o tenei pou tekau ma rua nga whakaata. Ko te pou kua iriiritia ko Hohepa ko nga whakaata ko nga hapu tekau ma rua o Ihairaira. Hei tawhiti tonu tangata ka kitea atu e Hohepa e haramai ana kaore e ngaro a hei tawhiti noa atu ka kite mai te tangata i a Hohepa e tiro atu ana. Ka mutu enei whakamarama. E hoa ma koutou noa ra e titiro mai ko tetahi mahi tino "hamupaka" tenei ki raro o te ra. He mangere no Pita Poipoi ki te mahi ka tahuri ia ki te rapu i tetahi huarahi tino ngawari e puta mai ai he moni mana rokohanga hoki ka hoatu tana kaupapa ki

etahi Maori kuare amine tonu mai awhina tonu mai. Kei te mahi moni a Pita kaore e heke te werawera kaore e aha, ana puta mai a te koura a ona wa kore noaifo ranei hei aha tena ki a ia i te mea e harama ana te mahi a te whitu ki roto i tona peeke. He kupu whakamutunga ake ko te mahi a Pita kaore i te awhinatia e nga iwi ahua whenua o Nuhaka o te Mahia e nga rangatira hoki. No reira ka tae atu nga rongo o to matou poropiti ki a koutou e nga hoa kua hei tahuri te taringa me te ngakau.

Te Toa o te Ao mo te mekemeke.

KA tutaki a Dempsey te toa o te ao mo te mekemeke raua ko Carpentier he toa ano, a e whai ana kia riro i a ia te tuunga toa o te ao. Tokorua raua he tangata taumaha katoa ko Dempsey he Marikena ko Carpentier he Wiwi. He wha-whai tino nui tenei otira kaore rawa i roa ka mutu inahoki ra e wha ano nga rauna ka mate a Carpentier. E rua nga aitua i pa ki a Carpentier i roto i tenei whawhai ara i whati tona tokonui me tona ihu hoki. Te taenga o te rongo ki te wahine a Carpentier ka karawhiua e tena wahine kaore i arikarika. Kua noho tonu ko Dempsey te toa o te ao inaianei.

He Reta tuku mai.

Ki te Etita o Te Kopara.

TENA koe. Panuitia atu enei kupu i raro nei kia tae atu ai ki nga mema katoa, me nga Tiamana me o ratou Komiti Marae o roto i te rohe o te Kaunihera o Horouta.

E hoa ma tena koutou katoa, tae atu ana ki nga tangata katoa, tane, wahine, tamariki e noho mai ra i o koutou marae, kia tau iho te aroha nui me te rangimarie a te Runga Rawa ki a koutou. E ki ana a Ratana, kia piki te ora ki a koutou.

Ko te kupu ki a koutou, kua tu koutou. Hei kai tiaki i te ora tinana mo to koutou rohe o te Kaunihera o Horouta. No reira, awhinatia, tautokona te taonga nui mo te iwi Maori, ara *Te Kopara*. E waha nei i nga kupu mo te tinana, hui atu ki nga kupu mo te Wairua, ara:—

Me tango katoa koutou i *Te Kopara* kohia e koutou nga ingoa me nga bereni, ka tuku atu ki a *Te Kopara*.

Ko toku hiahia kia tautoko nga Kaunihera katoa i *Te Kopara* hei reo mo nga Kaunihera katoa me te iwi nui. Kia ora.

Na to koutou matua,

NA PARATENE NGATA.

Waiomatatini. 28/6/21.

He kupu whakamarama.

HE hiabia to te Kai-ta i ta tatou Manu ki te whakaputa i tona pouri mo te mahuetanga i a ia o nga reta o te ingoa o te R.T.K. i runga o tana reta i tubi ai i te Nama 87 o *Te Kopara*, ara "Te He o te Pakeha." I pa he mate ki tona tinana i taua takiwa no reira kaore i tino hangai taua taanga i taua Nama.

Etahi o nga Motini i whakaaetia e te Hui Topu i tu ki Manutuke, Aperira 1921.

2. Na Atirikona H. W. Williams raua ko Rev. Hemi Huata :

"Me whakatu he Komiti hei whiriwhiri i te take oranga o nga Pariha ka ripoata ai ki te Hui."—Te Komiti: Atirikona W. J. Simkin, Canon H. Pabewa, Rev. H. P. Munro, Rev. P. Tamahori, Rev. F. A. Bennett me Tame Halbert.

3. Na Atirikona H. W. Wiremu raua ko Rev. F. A. Bennett :

"He tono na tenei Hui kia puta he kupu ma te Pihopa ki te Kawanatanga kia whakatikatikangia nga ture mo te hoko waipiro kia watea ai nga mate o te kai waipiro i roto i te Iwi."

4. Na Rev. F. A. Bennett raua ko Rev. Hemi Huata :

"I runga i te mea kaore i te noho marama te ahua o te Poari o te Pihopatanga, na reira, he tono atu tenei kia whakamaramatia e te Hekeretari o te Hahi."

I puta he whakamarama ma te Hekeretari ki te Iwi, a, whakaae ana te Iwi ki nga mahi o te Poari.

7. Na Rev. F. A. Bennett raua ko Rev. H. Huata :

(a) "Kia mau tonu te perehi o *Te Kopara*."

(b) Na Rev. Bennett raua ko Atirikona Williams: "Me tuku ki te Komiti Tumuaki (Standing Committee) te whakahaere." (I te korerotanga o tenei motini i whakaatu a Atirikona Wiremu, kei te tukuna e ia te Perehi o Te Rau ki raro i te mana o te Komiti Tumuaki o te Hinota. I whakaatu hoki a Peneti kaore he painga o te noho mai o te Etita i tetahi wahi tawhiti atu i te Kai-perehi, engari me noho tahi raua i te wahi kotahi).

10. Na Atirikona Wiremu raua ko Rev. W. T. Puha :

"Kia puta he kupu whakawhetai ki a Te Huinga (Lady Carroll) mo tana kupu aroha kia hoatu e ia tetahi tekiana hei tautoko i te whare mihana mo Manutuke nei, hei awihina hoki i te mahi a Mihi Niumana."

12. Na Rev. F. A. Bennett raua ko Rev. P. Tamahori :

"E mihi ana tenei Hui ki a Atirikona Wiremu mo tona

kaha ki te whangai i te pepa Maori e kiiā nei ko *Te Kopara* i nga tau e 25 ka huri nei, me te tumanako kia mau tonu mai tonā manaaki i tenei pepa tawhito i te reo Maori."

13. Na Rev. P. Kohere raua ko Rev. H. P. Munro:

"Kei te whakapari tenei Hui ki te mahi a te Kawantanga e ata titiro nei i nga whakaahua e pābitia ana mo nga pikitia, me te inoi atu kia kaha ta ratou tiroiro, i te mea ka nui nga pikitia e whakaako ana i te tamariki ki nga mahi pōbehe. Me te tono ano ki te Perehitini mana e tuku ki te Minita mo nga mahi nunui."

HE KAI MA TE KOPARA.

TE INGOA.	TE KAINGA.	UTE.	TE WA E MUTO AI.
Mei.			
Rev. H. J. Fletcher	Taupo	15/-	Aperira 1925.
Piri Parāone	Fraserstown	5/-	Aperira 1921.
Hori Kāua	Kahukura	5/-	Hānuere 1920.
Peta Nepia	Nuhaka	5/-	Mei 1921.
Hurāe.			
Bryan McCarthy	34 Holmwood Road, C. church	5/-	Hānuere 1922.

HE TURE TUTURU.

1. Kotahi putanga o TE KOPARA i te Marama.
2. Ko te oranga mo te pepa e rima hereni (5/-) i te tau, me nooti o te poutapeta me pane kingi ranei.
3. Ki te hiahia te tangata ki te tango i TE KOPARA me tuku mai e ia te moni i roto i te reta whakaatu mai ki a—

TE KOPARA, Te Rau Press,
6 Berry Street, Gisborne.

HE PANUI.

Ko nga tangata e hiahia ana ki te Rawiri, Himene, Kawenata ranei me tuku mai a ratou tonu ki:—

MISS K. WILLIAMS,
P. O. Box 41,
HUKARERE, NAPIER.

Ko nga utu enei:

He mea nui, kiri noa, 3/.
He mea nui, kiri whero, 3/6.
He mea nui, kiri pai, 4/6.
He mea nui, kiri pai rawa, 6/6.
Himene, 9d.

Rawiri & Himene, kiri noa, 1/6.
Rawiri & Himene, kiri whero, 3/.
Rawiri & Himene, kiri pai, 5/6.
Rawiri, Kawenata & Himene, kiri whero, 4/6.
Rawiri, Kawenata & Himene, kiri pai rawa, 7/6